

Ελπίδες για τη νέα δεκαετία, μαθήματα από την προηγούμενη

Πηγή: ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΒΗΜΑ Σελ.: 40
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Επιφάνεια: 900.2 cm² **Αρθρογράφος:**

Θέματα: IOBE

Ημερομηνία έκδοσης: 29-12-2019

Κυκλοφορία: 0

Νίκος Βέτσας

ΓΝΩΜΗ

Ελπίδες για τη νέα δεκαετία, μαθήματα από την προηγούμενη

Αν και τα δομικά χαρακτηριστικά μιας οικονομίας δεν μεταβάλλονται εύκολα ή πολύ γρήγορα, μια δεκαετία είναι αρκετός χρόνος για να αλλάξει σημαντικά την πορεία της. Για την ελληνική οικονομία, τα προηγούμενα δέκα χρόνια χαρακτηρίστηκαν από δραματικές εξελίξεις και ανατροπές. Μια οικονομία που είχε μεγεθυνθεί εξαιρετικά γρήγορα τα πρώτα χρόνια εισόδου στο κοινό νόμισμα, αντιμετώπισε μια πρωτοφανούς σφοδρότητας κρίση. Τα ιδιάζοντα χαρακτηριστικά της και ο συνδυασμός, στην αφετηρία, υψηλού δημόσιου χρέους, χαμηλής ανταγωνιστικότητας και υψηλών δημοσιονομικών και εμπορικών ελλειμμάτων οδήγησαν σε ακραία αβεβαιότητα, με τη χώρα να κλυδωνίζεται επί μακρόν, συχνά χωρίς πυξίδα. Μετά από τρία διαδοχικά προγράμματα διάσωσης και προσωρινής για οκτώ χρόνια, επιβολής ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων που τελικά διήρκεσε για μια τετραετία, αλλά χωρίς να υπάρξει τελικά ανεξέλεγκτη πτώχευση και υποχώρηση σε εθνικό νόμισμα, η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε ένα σημαντικό σταυροδρόμι. Η καταιγίδα πέρασε, αλλά τι επιφυλάσσει το μέλλον;

Η δημοσιονομική εξισορρόπηση της χώρας έχει σε πολύ μεγάλο βαθμό επιτευχθεί, όπως επίσης έχει υπάρξει σημαντική πρόοδος και στο εξωτερικό ισοζύγιο. Όμως σημαντικές δομικές αδυναμίες επιμένουν, ενώ η κρίση άφησε έντονες πληγές στα νοικοκυριά, στις επιχειρήσεις και στις υποδομές της χώρας. Ο συνολικός τρόπος με τον οποίο αντιμετώπιστηκε η κρίση οδήγησε σε συρρίκνωση της οικονομίας πολύ περισσότερο από τη μεταρρύθμισή της, στοιχείο που εξηγεί και τη μεγάλη διάρκεια της ίδιας της κρίσης. Πλέον, οι ελπίδες για γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης στην επόμενη δεκαετία είναι ισχυρές, ώστε να αντιστραφεί σημαντικό μέρος της απώλειας ευημερίας που υπήρξε. Όμως αυτή η θετική πορεία δεν θα είναι αυτόματη, ούτε εύκολη.

Η μεγάλη άμβλυση της αβεβαιότητας που ακολούθησε τη λήξη των προγραμμάτων και των περιορισμών κίνησης κεφαλαίων, από κοινού με το ακόμη ευνοϊκό διεθνές κλίμα, οδηγούν από μια χαμηλή βάση σε ρυθμούς μεγέθυνσης που για τα επόμενα δύο ή τρία χρόνια αναμένεται να είναι σημαντικά υψηλότεροι από ό,τι στα προηγούμενα. Όμως η ελληνική οικονομία έχει πολύ αδύναμη παραγωγική βάση. Χαμηλές επενδύσεις, αλλά και ισχνό συνολικό απόθεμα κεφαλαίου. Υψηλή ανεργία, εκπαιδευτικό σύστημα σε απόσταση από την παραγωγή, συστηματικά χαμηλή συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό και αρνητική μεταστέυση. Χαμηλή παραγωγικότητα, υψηλό ρυθμιστικό βάρος και επιχειρήσεις και εργαζόμενοι που αποστρέφονται τα νέα εργαλεία. Χωρίς δομικές παρεμβάσεις είναι ιδιαίτερα αμφίβολο πώς η οικονομία μας θα έχει υψηλή ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα

και θα συγκλίνει ή ξεπεράσει τους ευρωπαϊκούς μέσους όρους. Η θετική πορεία θα επιτευχθεί μόνο μέσα από τον μετασχηματισμό της οικονομίας σε ένα πολύ περισσότερο ανοιχτό σύστημα από το σημερινό, με σκοπό τη συστηματική ενδυνάμωση της παραγωγικής βάσης.

Καμία χώρα δεν θα μπορεί να παραμείνει αδιάφορη μπροστά στις εξελίξεις. Η παγκόσμια οικονομία αναδιατάσσεται, οι όροι εμπορίου αλλάζουν, η τεχνολογία τρέχει μεταβάλλοντας ριζικά τα συστήματα εκπαίδευσης και παραγωγής, και μοιράζοντας αμοιβές ανάλογα. Ειδικά, όμως, για μια χώρα που ακόμη και όταν το υπόδειγμα ανάπτυξης της πτώχευσε εκκωφαντικά, δεν διαχειρίστηκε την κρίση ως ευκαιρία αλλαγής και βρίσκεται ακόμη κάτω από ένα βουνό εξωτερικού δημόσιου χρέους, η επιλογή της αδράνειας θα ήταν ιδιαίτερα επώδυνη.

Είναι κρίσιμο να γίνουν κατανοητές οι ευκαιρίες αλλά και οι περιορισμοί και να μην υπάρξει καθυστέρηση στη στροφή σε ένα νέο υπόδειγμα ανάπτυξης. Μια θετική πορεία μετασχηματισμού της οικονομίας μας θα έχει ορισμένα κεντρικά χαρακτηριστικά που θα συμπληρώνουν το ένα το άλλο:

Η μεγάλη στροφή

Τη στροφή της παραγωγής προς τις παγκόσμιες αγορές, αντί για το εσωτερικό, με ενίσχυση της σχετικής συνεισφοράς της μεταποίησης όπως και της ποιότητας των προϊόντων και υπηρεσιών μέσα από την καινοτομία.

Τη δραστική αλλαγή του συστήματος εκπαίδευσης, το οποίο θα αποτελέσει βάση για συστηματική δημιουργία ανθρώπινου κεφαλαίου και επιστημονική έρευνα, ενώ ταυτόχρονα θα αποτελεί κέντρο στην ευρύτερη γεωγραφική περιοχή, αναδεικνύοντας και τα πολιτιστικά και ιστορικά χαρακτηριστικά της χώρας και προσελκύοντας ανθρώπους.

Τον εξορθολογισμό των συστημάτων φο-

ρολογίας και συντάξεων, ώστε να υπάρξει ένα νέο συμβόλαιο, που δεν θα επιβαρύνει υπέρμετρα όσους εργαζομένους δεν καταφεύγουν στην παράτυπη οικονομία ή στη μετανάστευση και θα επιτρέψει αξιολογία εισοδήματα για τη νέα γενιά.

Τον επανασχεδιασμό της δημόσιας διοίκησης, ώστε να έχει επιτελικό ρόλο, με χρήση ψηφιακών τεχνολογιών αιχμής που συνεχώς θα αναπτύσσονται, με λιγότερους εργαζομένους αλλά υψηλότερης αξίας, και με διαχωρισμό του κράτους από την κομματική λειτουργία.

Συνολικά στην επόμενη δεκαετία, οικονομίες που θα γίνουν περισσότερο ανοιχτές, λειτουργώντας ως περιφερειακά ή παγκόσμια κέντρα για ανθρώπινο κεφάλαιο, επενδύσεις ιδέες και καινοτομικότητα, θα επωφελούνται συνεχώς, εκμεταλλευόμενες τις εκθετικές τεχνολογικές εξελίξεις, στην τεχνητή νοημοσύνη, την αυτοματοποίηση, τη βιοτεχνολογία, την ενέργεια και ευρύτερα. Όσες οικονομίες, όμως, περιχαρακωθούν στα όρια του παρελθόντος, υποσχόμενες στους πολίτες δήθεν υψηλή ευημερία μέσα από μια μωοπικία συντηρητική προσέγγιση στις αλλαγές, θα υποχωρήσουν ραγδαία και όχι απλώς γραμμικά.

Για την ελληνική οικονομία είναι κρίσιμο να ακολουθήσει μια πορεία δομικού μετασχηματισμού ώστε και η τεχνολογική εξέλιξη να λειτουργήσει ως καταλύτης ανάπτυξης και όχι ως μια ακόμη απειλή που θα την υποβιβάζει οριστικά στις πλέον φτωχότερες στην Ευρώπη. Υπάρχουν αντικειμενικά οι δυνατότητες να μετεξελιχθεί η χώρα σε πόλο έλξης, σε σημαντικές περιοχές της παραγωγής και της επιστήμης, και γενικότερα σε περιφερειακό κέντρο. Μια τέτοια εξέλιξη προϋποθέτει, όμως, βαθιές αλλαγές που δεν είναι μόνο στενά οικονομικές.

Ο κ. Νίκος Βέτσας είναι γενικός διευθυντής του IOBE και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Η θετική πορεία θα επιτευχθεί μόνο μέσα από τον μετασχηματισμό της οικονομίας σε ένα πολύ περισσότερο ανοιχτό σύστημα από το σημερινό, με σκοπό τη συστηματική ενδυνάμωση της παραγωγικής βάσης

